

Exercicios de autoavaliación

I: Preguntas do tema

1. Estrutura métrica das seguintes estrofas seguindo estas pautas:

- Número de versos por cada estrofa:
- Número de sílabas por cada verso:
- Tipo de rima:
- Versos que riman entre si:
- Esquema estrófico:
- Tipo de estrofa:

a) Amoriñas das silveiras
que eu lle daba ó meu amor,
camiñiños antre o millo,
¡adiós, para sempre adiós!

Rosalía de Castro

b) Polo correo do vento
mándoches a miña canción,
nun sobre de sentimento
que asinei co corazón.

A. Iglesias Alvariño

c) Como bica o nordés a neve fría,
deixando nas folerpas súa pegada,
así quero bicar sobre a nevada,
os teus labios enchidos de alegría.

Fiz Vergara Vilariño

2.

a) A seguinte estrofa de C.E. Ferreiro está incompleta, fáltalle o último verso.

Lea en voz alta procurando interiorizar o seu ritmo:

Meu neno non teñas medo,
que iste vento é meu amigo
i anque rosma polas rúas

.....

A estrofa é unha **copla**, catro versos de oito sílabas que riman en asonante os versos pares e quedan soltos os impares. É o tipo de estrofa máis común na lírica popular. Tenta escribir ti un verso para completar a estrofa. Procura manter o ritmo e busca que remate nunha palabra que rime con “amigo”.

b) Agora vas facer un exercicio similar completando unha estrofa de A. Noriega Varela. Lea en voz alta:

Fastuoso carballo, á sombra túa
bailaron as brañegas todo o día,
mais, o día expirou..., asoma a lúa

.....

Nesta ocasión a estrofa é un **serventesio**: versos de 11 sílabas que riman con rima consonante o primeiro co terceiro e o segundo co cuarto. Inventa un verso para completar a estrofa procurando manter o ritmo e buscando, para rematar, unha palabra que rime con “día”.

Solución:

1.

a) Estrofa de catro versos. Son versos octosílabos (oito sílabas). Riman con rima asonante. Riman entre si os versos pares, quedan soltos os impares. Esquema: - , a, - , a. É unha **copla**.

b) Catro versos. Son versos octosílabos. Teñen rima consonante. Riman o primeiro co terceiro e o segundo co cuarto. Esquema: a, b, a, b. É unha **cuarteta**.

c) Catro versos. Son versos hendecasílabos (11 sílabas). Teñen rima consonante. Riman o primeiro co cuarto e o segundo co terceiro. Esquema: A, B, B, A. É un **cuarteto**.

2.

Actividade de libre expresión. As estrofas, tal e como as escribiron os seus autores son así:

a) Meu neno non teñas medo,
que iste vento é meu amigo,
i anque rosma polas rúas
non te levará consigo

b) Fastuoso carballo, á sombra túa
bailaron as brañegas todo o día,
mais, o día expirou..., asoma a lúa...
Queira o lunar facernos compañía.

II: Comentario de texto (1)

Análise dun texto poético

Ata agora estivemos a estudar tanto as figuras retóricas como a versificación. Ter en conta todos estes recursos; sêvenos para unha mellor comprensión do texto poético xa que o seu uso non é arbitrario, os escritores e escritoras válense deles para comunicar mellor aquilo que pretenden. Tendo isto en conta, imos ler e analizar un coñecido poema de *Rosalía de Castro*:

Cando penso que te fuches,
negra sombra que me asombras,
ó pé dos meus cabezales

tornas facéndome mofa.

Cando maxino que es ida,
no mesmo sol te me amostras,
i eres a estrela que brilla,
i eres o vento que zoa.

Si cantan, es ti que cantas;
si choran es ti que choras;
i es o marmurio do río,
i es a noite, y es a aurora.

En todo estás e ti es todo,
pra min i en min mesma moras,
nin me abandonarás nunca,
sombra que sempre me asombras.

Rosalía de Castro. Follas Novas

1.- Versificación e estrutura interna.

2.- Tema do poema.

3.- Recursos que utiliza a autora.

Solución:

1. O poema está composto por catro estrofas. Cada estrofa consta de catro versos octosílabos (oito sílabas). A rima é asonante. O esquema estrófico é: -, a, -, a. Riman entre si os versos pares e quedan soltos os impares. Segundo isto, estas estrofas son **coplas**.

2. O tema deste poema é o lamento pola presenza constante e obsesiva dunha preocupación, de algo penoso que condiciona a vida. Todos os recursos poéticos empregados tenden a facer máis expresivo este tema.

3.

A metáfora: A esa preocupación obsesiva chámalle negra sombra.

A personificación: A autora diríxese a esa “negra sombra” como a un “ti” con vontade propia que a estivese escoitando, e atribúelle accións de ser humano: mofarse, cantar, chorar.

A anáfora: Repetición de palabras ao comezo dos versos. A palabra cando aparece iniciando os primeiros versos da 1ª e da 2ª estrofas. A palabra si aparece iniciando o primeiro e o segundo versos da 2ª estrofa.

O paralelismo: Hai varios versos que repiten exactamente a súa estrutura:

Cando penso que te fuches
Cando maxino que es ida.

i eres a estrela que brila

i eres o vento que zoa.

Si cantan es ti que cantas
si choran es ti que choras.

Polisíndeto: Repetición das conxuncións:

i eres a estrela que brila
i eres o vento que zoa
i es o marmurio do río
i es a noite, y es a aurora.

Antítese: Ideas contrarias aplicadas ao mesmo concepto:

i es a noite, y es a aurora.
si cantan / si choran.

Aliteración: Repetición de sons no mesmo verso:
negra sombra que me asombras

En todo estás e ti es todo
pra min i en min mesma moras,
nin me abandonarás nunca,
sombra que sempre me asombras.

Todos estes recursos que supoñen **repetición** buscan reforzar o tema do poema: a persistencia obsesiva dese conflito interior, desa “negra sombra”.

III: Comentario de texto (2)

Agora vas facer ti unha análise guiada do seguinte poema:

Cando esperar...

Cando esperarare é ser onda de río que corre, e bule, e vai, e pasa e ruxe, e, de pedriña en pedra, á tentas fuxe e se desvive, ó cabo, fío a fío.	Cando esperarare é ser són de goteira nunha casa sin lume, desgonzada, e herbas tristes salindo da fumeira.
Cando esperarare é ser, nun travesío, roda vella que xa come a ferruxe, sen treitoira nin eixe que a arrempuce, ó vento, ó sol, á chuva, á neve, ó frío.	Cando esperarare é ser aira queimada, ala que se quebróu, terra valeira, muíño que non moi, auga pasada...

Aquilino Iglesia Alvariño. Lanza de soledá

Guía para a análise:

a) Versificación, medida e rima:

Que tipo de estrofas son estas?

Como se chama a composición formada por estas catro estrofas?

b) Análise de recursos poéticos:

Como empezan todas as estrofas?

Como se chama esta figura retórica que consiste en repetir a mesma palabra

ou expresión ao comezo dos versos?

Fíxate na primeira estrofa. Con que identifica o poeta a espera? Como se chama este recurso?

Nesta primeira estrofa hai tamén unha enumeración de accións, todas elas unidas pola conxunción e. Como se chama este recurso?

Fíxate na segunda estrofa. Aquí volve a aparecer unha metáfora. Escribea.

Tamén atopamos unha nova enumeración. Escribea.

Fíxate na terceira estrofa. Cantas metáforas aparecen aquí? Cales son?

Fíxate na cuarta estrofa. Aquí atopamos unha nova enumeración de metáforas. Escribe unha debaixo da outra.

Esta enumeración de metáforas está feita prescindindo das conxuncións de enlace. Como se chama este recurso?

Cal é o recurso predominante no poema?

c) Tema:

Que sentimento tenta reflectir o poema?

Que contribucións a este tema fan as sucesivas metáforas?

Segundo isto, escribe unha frase que recolla o tema deste soneto.

Solución:

a) O poema consta de catro estrofas: dous cuartetos e dous tercetos. É un **soneto**.

b) Todas as estrofas comezan coa palabra **cando**. Este recurso chámase **anáfora**. Na primeira estrofa o poeta identifica a espera con ser onda de río. Este recurso é unha **metáfora**. A reiteración da conxunción **e** para enumerar as accións chámase **polisíndeto**. A **metáfora** da segunda estrofa é a que identifica a espera con ser roda vella. Hai unha nova **enumeración**: “ó vento, ó sol, á neve, ó frío.” Na terceira estrofa hai dúas **metáforas** tamén para definir a espera: “son de goteira” e “herbas tristes”. As **metáforas** que se usan na cuarta estrofa para definir a espera son cinco: “aira queimada / ala que se quebrou / terra valeira / muiño que non moi / auga pasada”.

Esta enumeración de metáforas faise sen utilizar ningún nexos (enlace), é dicir, empregando o **asíndeto**. O recurso predominante no poema é a **metáfora**.

c) Todo o poema transmite sentimentos de tristeza, desesperanza, inutilidade. As sucesivas metáforas reforzan esta idea de algo inútil, que non ten ningún valor nin conduce a nada. A redacción da frase que resume o tema é un exercicio de libre expresión. De modo indicativo: Este soneto pretende reflectir un sentimento de inutilidade e frustración pola espera de algo que non ten ningunha posibilidade de realizarse.